

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 7 februari 2025	Referentie	: 25/ICEA/02960	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie SRA - Consultatieformulier uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier op pagina 13 t/m 26 van bijgevoegd document bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel heeft betrekking op de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA)
Mr. H.G.M. van Oldeniel, voorzitter
Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
Verstuurd per email: info@cea.nl

Utrecht, 7 februari 2025

Onderwerp: Reactie op CEA consultatie Herziening eindtermen (fase 1)

Geachte mevrouw Van Oldeniel,

Met veel belangstelling heeft SRA kennisgenomen van uw consultatiedocument 'Ruimte voor verandering'; uitgangspunten raamwerk voor de herziening van de eindtermen.

Met het voorliggende raamwerk beschrijft de commissie hoe zij de eindtermen wil beschrijven, ordenen en normeren. Naast de uitgangspunten zijn verschillende mogelijkheden en scenario's geformuleerd. Bepaalde keuzes raken niet alleen het onderwijs- en werkveld. Ze hebben ook effect op hoe CEA toezicht houdt, op regievoering en eigenaarschap.

SRA denkt graag mee bij het vaststellen van de uitgangspunten van het raamwerk waarbinnen CEA de eindtermen vormgeeft én (in fase 2) bij het opstellen van de eindtermen binnen het vastgestelde raamwerk op basis van het herijkte beroepsprofiel. We onderschrijven het doel en belang om de opleiding aantrekkelijk, toekomstbestendig en studeerbaar te houden, én -na de opleiding- om goed opgeleide en bekwame professionals werkzaam te hebben in de accountantskantoren.

Omdat bovendien een wezenlijk deel van de opleiding een plaats heeft en krijgt, en tot uiting komt bij de werkzaamheden die de startbekwame accountant uitoefent binnen de kaders en organisatie van kantoren, vindt SRA het van belang om vanuit dat perspectief input te leveren.

Hoe dan ook is van belang dat de toekomstige professional te allen tijde kan meebewegen, relevant is en kan bijdragen aan het toevoegen van betrouwbaarheid in het maatschappelijk verkeer, bij alle stakeholders van een onderneming. De basis daarvoor wordt gelegd in beroepsprofiel en opleiding, en bij de definiëring van de randvoorwaarden.

Fundamentele keuzes voor het herzien van de eindtermen zijn noodzakelijk. In onderstaand document gaan we in op onderliggende vragen, daarbij een link leggend met het CEA-rapport Stip op de horizon en de eerdere zienswijze van SRA daarop. Op basis daarvan geven we uw commissie aanbevelingen mee. Als laatste treft u het consultatieformulier aan. U zult hiervan elementen aantreffen die niet alleen de eindtermen en opleiding betreffen maar ook het te herziene beroepsprofiel aangaan. Alhoewel uw commissie daar geen zeggenschap over heeft, ontkomen we er immers niet aan beide thema's integraal te beschouwen en aan elkaar te linken.

Vanzelfsprekend zijn we bereid om onze input nader toe te lichten.

Hartelijke groet,
namens het SRA-bestuur

Diana Clement AA RA
voorzitter

Inhoudsopgave

1. Inleiding: schets van fundamentele keuzes en onderliggende vraagstukken	3
2. Onderbouwing op basis van SRA-reactie 'Stip op de horizon'	4
3. Aanbevelingen bij herziening eindtermen	10
4. Consultatieformulier	13

1 Inleiding

Alhoewel de titel van het consultatiedocument 'Ruimte voor verandering' is, blijft de basis en uitgangspunt voor de eindtermen en opleiding, namelijk de kern van het accountantsberoep onveranderd.

De kern van het accountantsberoep is het waarborgen van de kwaliteit van (niet-)financiële informatie over alle typen ondernemingen, organisaties en instellingen. Accountants dragen bij aan vertrouwen in de economie. Niet alleen de (wettelijke) controle van jaarrekeningen is hierbij relevant. Ook de andere bijdragen die zij leveren aan de schakels van de (financiële) verantwoordingsketen zijn belangrijk in het economische verkeer.¹

Uitgaande van de kern van het accountantsberoep, vindt SRA het van belang om bij de definiëring van de randvoorwaarden en de eindtermen van de opleiding, zowel in theorie als praktijk aan te sluiten bij het economisch verkeer, markt en maatschappij. Volgens SRA zal de kern en de basis van de opleiding 'het mkb' als uitgangspunt moeten hebben. Daarin heeft wat ons betreft nadrukkelijk ook (het werk- en denkniveau leidend tot) de certificerende bevoegdheid een plaats.

Maar nu lopen we al vooruit op de inhoud. Voor het creëren van een aantrekkelijke, toekomstbestendige en studeerbare opleiding liggen fundamentele keuzes en vragen voor. We hebben ons gebogen over onder andere de volgende vraagstukken:

- Wie moet regie voeren in opleidingsland voor accountants: de onderwijsinstellingen (expertgroep) of stagebureaus/ accountantsorganisaties (stip aan de horizon)?
- Blijft de praktijkopleiding naast de theoretische opleiding bestaan of creëren we een volledig geïntegreerde opleiding?
Bij een keuze voor de volledig geïntegreerde opleiding ligt de vraag voor wie regie voert en wie toezicht houdt? En onder wiens verantwoordelijkheid zou dan het geïntegreerde slotexamen moeten plaatsvinden: bij de NBA of bij de onderwijsinstellingen onder toezicht van de NVAO?
- Hoe zou de vervolgopleiding van de oriëntatie Accountancy eruit kunnen/moeten zien: Post HBO of HBO-master, waarbij post HBO onder toezicht staat van de CEA en HBO master onder toezicht van de NVAO?
- Wie moet de leeruitkomsten definiëren, wie heeft eigenaarschap? Is dat een taak van de CEA of een taak van de opleidingen in samenwerking met de stagebureaus? In het laatste geval vindt scheiding plaats tussen 'regelgevende' en 'toezichthoudende' instelling maar het vereist ook goede afstemming en samenwerking tussen onderwijsinstellingen.
- Ten aanzien van de leeruitkomsten: moeten die algemeen worden gedefinieerd of niet? Algemeen geformuleerde leeruitkomsten zouden een positief effect kunnen hebben op de in- en doorstroming en bieden onderwijsinstellingen en stagebureaus meer vrijheid. Door meer algemene leeruitkomsten te formuleren die ook worden gebruikt bij andere opleidingen in het domein Finance is een betere doorstroming mogelijk tussen andere opleidingen en accountancy, waardoor mogelijk meer studenten voor accountancy kiezen doordat ze beter kunnen aantonen al over bepaalde kennis en vaardigheden te beschikken. Dit is een fundamenteel andere keuze dan het voorstel van de CEA.
- CEA wil enerzijds werken met leeruitkomsten en anderzijds met EC's. Hoe moeten we dit plaatsen, ook in het kader van de integratie van theorie en praktijkopleiding? En hoe belangrijk zijn de vastgestelde praktijken door CEA: kiezen we voor kwantiteit of kwaliteit van werk?

¹ Bron: Verordening op de beroepsprofielen, NBA

- Hoe kijken we naar het eerder starten van de praktijkopleiding, in de bachelorfase zodat studenten eerder accountant kunnen zijn (aantrekkelijker perspectief). Is dit ook wettelijk toegestaan?

Om antwoorden te vinden op deze en andere wezenlijke vraagstukken en daarmee onze positie te onderbouwen en bepalen, grijpen we terug op onze reactie op 'Stip aan de horizon', een rapport dat vooruitlopend op de herijking van het beroepsprofiel en op initiatief van de CEA en de Raad voor de Praktijkopleiding (RPO) verscheen.²

Dit rapport schetst de contouren van een toekomstbestendige en studeerbare accountancyopleiding. Tevens wordt een aantal voorstellen gedaan hoe dit te realiseren. Vanuit thema's als integratie tussen theorie en praktijk, brede instroom, meer ruimte in de opleiding, vernieuwingen in onderwijs en toetsing en betere samenwerking en regie tussen partijen is gewerkt aan inhoud, efficiency en effectiviteit (zoals integratie met interne kantooropleiding en HR) van de opleiding.

2 Onderbouwing op basis van SRA-reactie 'Stip op de horizon'

Instroom, doorstroom en na-ervaringsonderwijs

Stip aan de Horizon, kenmerk 3. De accountantsopleiding faciliteert een brede(re) en meer diverse instroom en omvat een geïntegreerde beroeps- opleiding, gevolgd door na-ervaringsonderwijs. De focus in de geïntegreerde beroepsopleiding ligt op conceptuele vorming. Een student die met de beroepsopleiding start, kan als 'aspirant-accountant' ingeschreven worden in het accountantsregister van de NBA.

Stip aan de Horizon, kenmerk 7. Met het oog op de studeerbaarheid en het creëren van ruimte voor verdieping binnen de opleiding verschuiven onderwerpen/thema's van de accountantsopleiding naar het na-ervaringsonderwijs.

Het idee van het opleidingsmodel is dat er na een gezamenlijke basis specialisatie plaatsvindt. Zowel de gezamenlijke basis als de specialisatie zijn nog niet specifiek ingevuld. Accountantskantoren en de organen waarin zij zijn verenigd, zullen samen met universiteiten en hogescholen invulling moeten geven wat het unieke denken en handelen van de accountant is. Welke kritische leer- en beroepssituaties moeten aan bod komen in de accountantsopleiding en welke daarna in de specialisatie?

Bij de gezamenlijke basis is een discussie gaande of elke accountant certificerend bevoegd moet zijn. SRA is van mening dat de certificerende bevoegdheid voor mkb-ondernemingen de invulling voor de gezamenlijke basis moet zijn. Zodra de gezamenlijke basis is ingevuld kan voor specialisaties gedacht worden aan uiteraard verdieping in assurance en mkb, in een later stadium aangevuld met bijvoorbeeld meer verdieping op het terrein van IFRS, duurzaamheid, forensische accountancy, IT, fiscaliteit, enzovoorts.

Wegnemen drempels

In het rapport Stip aan de Horizon wordt voorgesteld de instroom vanuit andere disciplines te bevorderen door minder drempels toe te passen voor zij-instromers. Hierdoor wordt voorkomen dat studenten niet aan de opleiding beginnen omdat er geen omvangrijke en langdurige schakeltrajecten meer hoeven te worden doorlopen om deficiënties weg te werken voordat met de accountantsopleiding kan worden aangevangen. Door het wegnemen van dergelijke drempels wordt het voor zij-instromers aantrekkelijker om met de opleiding te starten en bij een accountantskantoor te gaan werken, waardoor het arbeidspotentieel wordt vergroot.

² Zie <https://www.cea.nl/themas/project-stip-aan-de-horizon/>

Het idee is dat aan de hand van een entreetoets het startniveau wordt vastgesteld en net als bij de 'reguliere' trainees een plan moet worden gemaakt welke competenties nog moeten worden behaald.

SRA juicht deze ontwikkelingen van harte toe en hoopt dat dit leidt tot een toename van multidisciplinaire teams, die in staat zijn kwalitatief betere oplossingen aan te dragen voor de in complexiteit toenemende vraagstukken van de ondernemingen.

Leeruitkomsten

Stip aan de Horizon, kenmerk 2. Een doorlopende leerlijn voor de professionele ontwikkeling van de (aankomende) accountants vertaald naar 'adaptieve' eindtermen voor elke opleidingsfase en het type oriëntatie of de werkomgeving van de (aankomende) accountant. De eindtermen en het beroeps- en competentieprofiel richten zich niet alleen op kwalificatie, maar ook op socialisatie en persoonsvorming.

Doel van de geïntegreerde praktijkopleiding is dat het aantal eindtermen naar beneden wordt bijgesteld en dat de trainee door middel van het opleveren van beroepsproducten aantoont dat geformuleerde leeruitkomsten voor het niveau van de startbekwame accountant worden behaald. Deze leeruitkomsten moeten naar ons idee zowel op het eindniveau als op beheersingsniveaus voor associate degree (AD) en bachelor (en master) worden geformuleerd, waardoor studenten ook in eerdere fasen aan beroepsproducten moeten werken. Het betreft hier zowel vaktechnische leeruitkomsten als vaardigheden, waaraan geïntegreerd wordt gewerkt. Hierdoor worden de praktijkopdrachten ook in het theoretisch onderwijs belangrijker en is er een belangrijkere rol weggelegd voor de kantoren.

RPO en CEA geven aan dat de leeruitkomsten nog nader moeten worden ingevuld. Het lijkt daarbij zinvol een set van een beperkt aantal leeruitkomsten te ontwikkelen waaraan de MKB-accountant moet voldoen. Deze leeruitkomsten kunnen worden gekoppeld aan de diverse rollen die de accountant kan vervullen. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij het reeds bestaande beroeps- en competentieprofiel dat wordt gebruikt voor de permanente educatie.

De leeruitkomsten worden aangetoond door te voldoen aan een aantal nader te formuleren indicatoren, waarbij bijvoorbeeld de reeds bestaande vaktechnische en generieke eindtermen behulpzaam kunnen zijn. Kenmerk van de leeruitkomsten is dat vaktechniek en vaardigheden geïntegreerd aan de hand van de indicatoren worden ingevuld. Deze leeruitkomsten worden zowel op het eindniveau als op beheersingsniveaus voor AD en bachelor (en eventueel master) geformuleerd, waardoor studenten ook in eerdere fasen aan beroepsproducten moeten werken.

Inhoudelijke uitholling

Door verschuiving van bepaalde thema's naar de specialisaties wordt weliswaar de studeerbaarheid vergroot, maar wordt ook de opleiding inhoudelijk mogelijk deels uitgehold: kennisonderdelen bij de huidige afgestudeerde groep accountants zijn dan bij de toekomstig afgestudeerden niet meer aanwezig. Hierdoor ontstaan mogelijk risico's, die door het aanbieden van aanvullende opleidingen tijdig nadat het niveau van de startbekwame accountant is bereikt, moeten worden tenietgedaan. Hoewel specialisaties een goede bijdrage kunnen leveren aan de opleiding, laat deze bedreiging zien dat het van belang is de certificerende bevoegdheid te blijven koppelen aan de startbekwame accountant en daarmee ook aan de MKB-accountant.

Volgens SRA is het niet mogelijk accountants op te leiden voor assurediensten, zonder de benodigde kennis en vaardigheden van de controle van de jaarrekening. De kennis is naar ons idee nodig voor het kunnen afgeven van assurance op andere gebieden dan de jaarrekening.

Aansluiten bij markt en maatschappij

In principe is SRA dus voorstander van een opleidingsmodel waarbij elke accountant geschoold wordt voor het geven van Assurance, binnen de denk- en werkkaders van de wettelijke controle. Maar de leeruitkomsten moeten wel aansluiten bij de behoefte van de markt.

De opleiding moet immers opleiden tot de accountant die halverwege de jaren '30 afstudeert en gaat werken voor ondernemers en andere stakeholders die ongetwijfeld ook doorontwikkeld zijn/ andere behoeften hebben.

Volgens SRA moet er aanvullend onderzoek worden gedaan naar de behoeften van stakeholders, naar wat er van de accountant wordt verlangd in de jaren '30, zodat een nieuw opleidingsmodel de juiste elementen bevat, zoals eerder weergegeven.

Het opleidingsmodel moet afgestudeerden in staat stellen om het totale reilen en zeilen en de structuur van de onderneming te overzien. De leeruitkomsten moeten aansluiten bij de kennis, kunde, analytische en communicatieve vaardigheden van denk- en werkkader die passen bij de professional met certificerende bevoegdheid.

Leeromgeving

Stip aan de Horizon, kenmerk 4. In de geïntegreerde beroepsopleiding lopen theorie en praktijk volledig gelijk op, waarbij de theorie wordt aangeboden wanneer dat voor de praktijkuitoefening relevant is ('just-in-time'-onderwijs). De beroepsopleiding is gericht op verdieping van het accountantsdenken en -handelen en gedifferentieerd naar oriëntatie of werkomgeving.

Stip aan de Horizon, kenmerk 5. Voorwaarde voor effectief leren is een actieve leercultuur in de werkomgeving, zodat relevante ervaring leidt tot prestatieverbetering (betere oordeelsvorming). Dit stelt specifieke eisen aan de begeleiding en beoordeling van studenten en interventies die worden toegepast om het leren te stimuleren.

Stip aan de Horizon, kenmerk 6. Om optimale integratie van theorie en praktijk te realiseren wordt de opzet van het curriculum gekanteld van primair vakgericht onderwijs naar (modulair) onderwijs langs kritische beroeps- en leersituaties en specifieke thema's. De onderwijsinstellingen hebben daarbinnen de ruimte om zichzelf te profileren met hun eigen (organisatie-)identiteit.

Het rapport Stip aan de Horizon gaat uit van verdere integratie van het theorie- en praktijkdeel van de opleiding tot een geïntegreerde beroepsopleiding, en dat de theorie wordt aangeboden op het moment dat de trainee / student die nodig heeft voor het uitvoeren van de praktijkopdracht. Het rapport lijkt zich vooral te richten op de postmaster-fase en post-HBO-fase in combinatie met de praktijkopleiding.

De denkwijze biedt wellicht kansen voor stagebureaus om in gesprek te gaan met de hogescholen, vertegenwoordigd in het AC Scholenoverleg, om ook al in de bachelorfase theorie en praktijk te combineren, zodat de kantoren in een eerder stadium de studenten een werkplek kunnen aanbieden. Daarbij kunnen tevens al tijdens de bachelorfase persoonlijke ontwikkelingsplannen worden opgesteld en goede werkafspraken worden gemaakt tussen de kantoren en de onderwijsinstellingen.

Toename opleidingsplaatsen

Het rapport Stip aan de Horizon stelt voor afscheid te nemen van beperkende (uren)normen voor aantal en type opdrachten en van variatie in bedrijfstypen. Het aantal kantoren dat op die manier aan de eisen van een geïntegreerde beroepsopleidingsplaats kan voldoen, zal daardoor toenemen. Hierdoor ontstaan meer opleidingsplaatsen en worden mogelijk meer al bij de kantoren werkzame medewerkers geïnteresseerd de opleiding tot accountant te volgen.

Gezien de wens theorie en praktijk te integreren is het van belang de leeromgeving al tijdens de bachelorfase in toenemende mate te verplaatsen naar de praktijk, dus de student/trainee te laten werken aan beroepsproducten voor cliënten van accountantskantoren en dit simultaan vanuit het accountantskantoor en de opleiding te begeleiden. Reeds bestaande stages op MBO en bachelorfase HBO kunnen worden aangevuld met meer praktijkgerichte opdrachten in eerdere fasen van de bacheloropleiding. Daarnaast kan de post-HBO-opleiding verder worden geïntegreerd met de praktijkopleiding.

Op het HBO zijn al ontwikkelingen waar te nemen die hier invulling aan geven:

1. Aanbieden van duaal onderwijs aan Mbo'ers die een opstart willen maken naar de accountancy, gericht op het behalen van een HBO Associate Degree-diploma.
Dit betreft een 2-jarige HBO-opleiding. Hier wordt nauw samengewerkt tussen HBO-instellingen en accountantskantoren, waarbij de voor de uitoefening van de taken noodzakelijke kennis op een interactieve en met de praktijk geïntegreerde wijze wordt aangeboden aan de studenten en waarbij de studenten het grootste deel van de tijd werkzaam zijn op het accountantskantoor. Wanneer dit succesvol blijkt te zijn kan dit verder worden uitgerold over de Jaren 1 en 2 van de bacheloropleiding. Stip aan de Horizon sluit hier goed op aan.

In het rapport Stip aan de Horizon wordt voorgesteld de instroom vanuit andere disciplines te bevorderen door minder drempels toe te passen voor zij-instromers. Hierdoor wordt voorkomen dat studenten niet aan de opleiding beginnen omdat er geen omvangrijke en langdurige schakeltrajecten meer hoeven te worden doorlopen om deficiënties weg te werken voordat met de accountantsopleiding kan worden aangevangen. Door het wegnemen van dergelijke drempels wordt het voor zij-instromers aantrekkelijker om met de opleiding te starten en bij een accountantskantoor te gaan werken, waardoor het arbeidspotentieel wordt vergroot. Het idee is dat aan de hand van een entreetoets het startniveau wordt vastgesteld en net als bij de 'reguliere' trainees een plan moet worden gemaakt welke competenties nog moeten worden behaald.

2. Praktijkgericht onderwijs in de Jaren 3 en 4 van de bacheloropleiding, waarbij de studenten zowel meewerken op het accountantskantoor en daar de reguliere werkzaamheden uitvoeren, als in groepen in projectvorm werken voor cliënten van de accountantskantoren aan bijvoorbeeld de volgende opdrachten:
 - Opstellen controleplan voor jaarrekeningcontrole en managementletter naar aanleiding beoordeling opzet AO/IB;
 - Procesoptimalisatie;
 - Opstellen financieel plan, rekening houdend met financiële, juridische en fiscale kansen en risico's;
 - Inrichten Management control system en Management information system, bijvoorbeeld aan de hand van een dashboard.
3. Post HBO opleiding met praktijkgerichte opdrachten, die door de toenemende integratie met de praktijkopleiding tevens kunnen worden ingebracht voor de praktijkopleiding. Dit zijn opdrachten voor klanten op het gebied van:
 - Risicogericht samenstellen
 - Strategische analyse gericht op het formuleren van kritische succesfactoren en prestatie-indicatoren vanuit een SWOT-analyse en een advies over veranderingen in koers of in de interne organisatie, met aandacht voor persoonlijkheidspsychologie.
 - Bedrijfsoverdracht
 - ICAIS opdracht gericht op de geautomatiseerde omgeving ter bevordering van de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking gericht op managementinformatie.

Door verdere integratie kan de theoretische ondersteuning verder worden geoptimaliseerd voor toepassing in de praktijkstage. Er moet dan nadere invulling komen over de regierol, die bijvoorbeeld bij de stagebureaus kan komen te liggen.

Toetsing

Stip aan de Horizon, kenmerk 8. Voor het monitoren en bevorderen van de ontwikkeling van (aankomend) accountants wordt, naast en in plaats van summatief (slagen of zakken), op verschillende momenten in de opleiding formatief (ontvangen feedback die helpt verder te kunnen groeien).

Het rapport Stip aan de Horizon stelt een aangepaste wijze van toetsing voor, richting programmatisch toetsen. Bij deze vorm van toetsen worden meerdere datapunten verzameld, aan de hand waarvan kan worden aangetoond dat de leeruitkomsten zijn behaald. Deze datapunten kunnen voor een belangrijk deel in de praktijk worden gerealiseerd, waardoor een grotere en belangrijkere rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.

Programmatisch toetsen

Als het onderwijs in toenemende mate praktijkgericht wordt ingericht, kan programmatisch toetsen mogelijk een bijdrage leveren aan het toetsprogramma. Programmatisch toetsen is een holistische benadering waarbij wordt gekeken naar de gehele ontwikkeling van de student. Het doel van programmatisch toetsen is én het optimaliseren van de betrouwbaarheid van beslissingen over slagen en zakken, én het stimuleren van het leerproces van de student.

De leeruitkomsten van de gehele opleiding vormen de ruggengraat waarop beslissingen worden gebaseerd (summatief) en de ontwikkeling van de student wordt gevolgd (formatief). Bij programmatisch toetsen staan de volgende uitgangspunten centraal:

1. Inzicht in de ontwikkeling door een mix van datapunten (bijvoorbeeld coachgesprekken, peer-reviews, verslagen, feedbackformulieren, zelfreflectie en ook summatieve kennistoetsen);
2. Datapunten zijn bedoeld voor het geven van feedback en niet voor beslissingen over zakken en slagen. Er worden dus nooit studiepunten toegekend op basis van losse toetsen;
3. Leeropbrengsten of een competentieraamwerk vormen de ruggengraat van het toetsprogramma;
4. Constante dialoog over het gebruik van feedback voor zelfsturing;
5. Proportionele relatie tussen aantal datapunten en zwaarte van de beslissing;
6. Vereiste beoordelaarsexpertise gerelateerd aan het belang van de beslissing. Onderscheid tussen 'high', 'mid' en 'low' stakes. Zware beslissingen bij overgang naar volgend studiejaar en bij afronding opleiding.

Datapunten

De datapunten worden verzameld in een portfolio, waardoor steeds inzicht is in welke mate de student aan de hand van de leeropbrengsten competenties heeft ontwikkeld en daarmee dus de leeruitkomst heeft gerealiseerd. Door de mix van datapunten worden leeruitkomsten meerdere keren beoordeeld zonder dat daar een beslissing aan vasthangt. Zwaarwegende beslissingen worden pas genomen als voldoende datapunten zijn verzameld om een betrouwbare beslissing te kunnen garanderen.

Deze datapunten kunnen voor een belangrijk deel in de praktijk worden gerealiseerd, waardoor een grotere en belangrijkere rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.

Om succesvol programmatisch toetsen te kunnen introduceren, moet aan een aantal randvoorwaarden zijn voldaan:

- Programmatisch toetsen moet passen in de onderwijsvisie van de opleiding;
- Toepassen van verandermanagement om de wijzigingen in toetsen door te voeren en daarmee draagvlak te creëren
- Bestaan van een feedbackcultuur met rijke feedback. Het vraagt van docenten en praktijkbegeleiders dat zij goed feedback kunnen geven, gericht op de doorgaande leerlijnen.

Eigenaarschap, regie en toezicht

Stip aan de Horizon, kenmerk 9. In de ideale situatie ligt het eigenaarschap van de geïntegreerde beroepsopleiding bij één partij. De regie en samenwerking tussen bestaande partijen worden verbeterd om de integratie van theorie en praktijk en de effectiviteit en efficiency van de accountantsopleiding te optimaliseren.

In de optiek van het rapport Stip aan de Horizon ligt het eigenaarschap van de geïntegreerde beroepsopleiding bij één partij. Daarvoor heeft het rapport de accountantskantoren op het oog. In het rapport wordt immers gerept over accreditatie voor kantoren in plaats van stagebureaus.

Het is daarom relevant om te onderzoeken of deze vorm van accreditatie wenselijk is en (zo ja,) de voorwaarden te bepalen waaraan bij die accreditatie moet worden voldaan.

Hierbij dient te worden benadrukt dat met name kleinere kantoren de beoogde rol niet kunnen spelen, in de knel komen en de strijd om de medewerkers verliezen.

Wij adviseren daarom het eigenaarschap en de regie over deze geïntegreerde beroepsopleiding neer te leggen bij de stagebureaus, zodat zij werkafspraken kunnen maken met universiteiten, hogescholen en andere aanbieders van onderwijsonderdelen over het aanbieden van theorie ten dienste van de uitvoering van de opdrachten.

In het rapport wordt geopperd om de begeleiding van de trainees in het praktijkdeel bij universiteiten en HBO-instellingen te beleggen. Dit is ingegeven door de wisselende kwaliteit en taakinvinging door de praktijkbegeleiders. Het is daarom zaak om de positie van de praktijkbegeleiders op de kantoren te versterken en bij voorkeur hun taakuitoefening in het HRM-systeem van de kantoren te borgen en zowel de trainees als de begeleiders voldoende tijd en aandacht te geven voor de opleiding en begeleiding van de trainees.

In de huidige geïntegreerde praktijkopleiding wordt toezicht gehouden door de CEA op de theoretische opleiding en door de RPO op de praktijkopleiding. Een geïntegreerde opleiding vereist ook geïntegreerd toezicht.

SRA adviseert in dat kader het toezicht op de geïntegreerde opleiding bij één partij onder te brengen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de praktijkstage al te laten starten bij het bekostigd onderwijs, waarbij de stagebureaus het praktijkdeel in die fase mandateren aan de opleidingsinstellingen en steunen op de accreditatie door de NVAO.

3 Aanbevelingen bij Herziening eindtermen

Op basis van voorgaande overwegingen komt SRA tot de volgende aanbevelingen.

Algemeen

1. Sluit bij de definiëring van de randvoorwaarden van profiel en opleiding, zowel in theorie als praktijk aan bij het economisch verkeer, markt en maatschappij en neem daarbij het mkb als uitgangspunt. Definieer daarbij het mkb-perspectief (opnieuw) vanuit verschillende percepties zoals economisch, juridisch en fiscaal.
2. De startbekwame accountant kent na de basisopleiding tot startbekwame accountant de certificerende bevoegdheid (werk- en denkniveau) en is als professional in staat om de kwaliteit van alle typen informatie (financieel en niet-financieel) over alle typen ondernemingen, organisaties en instellingen te waarborgen.

Beroepsprofiel

3. Creëer -mede vanwege duidelijkheid in de markt- geen twee maar één beroepsprofiel waarbij wel specialisaties op basis van bijvoorbeeld complexiteit mogelijk zijn. Zoek daarbij aansluiting bij het rapport Stip aan de Horizon van CEA en RPO. De NV COS -de belangrijkste wet- en regelgeving van de accountant- maakt geen onderscheid tussen taken van de professional of tussen wettelijke en niet-wettelijke controles. De grondslag van het beroepsprofiel is het toevoegen van zekerheid of betrouwbaarheid bij verantwoordingen.
4. Beschrijf het beroepsprofiel aan de hand van de rol(len) die de accountant op zich neemt op basis van de verstrekte opdrachten en niet aan de hand van taken.
5. Ga uit van een gezamenlijk beroeps- en competentieprofiel voor de startbekwame accountant, dat wordt ingevuld met de certificerende mkb-accountant voor een nader te bepalen deel van de wettelijke en niet-wettelijke controles.
6. Doe onderzoek naar trends en ontwikkelingen, en naar wat de verschillende stakeholders in het maatschappelijk verkeer in het algemeen en in het mkb-segment in het bijzonder in de jaren '30 zullen verwachten van accountants en gebruik de uitkomsten van het onderzoek als aanvullende input voor het beroepsprofiel.

Opleiding, Leeruitkomsten en thema's

7. Kies eventueel voor een nieuwe accountantsopleiding met een nieuwe titel als dit nodig is voor een eenduidige instroom in het beroep.
8. Gezien de gevraagde competenties en vaardigheden voor de uitoefening van het beroep van accountant is het logisch om de opleiding tot startbekwame accountant met aanvullende specialisaties aan te bieden als een HBO-master beroepsopleiding of een WO-master.
9. Waak ervoor dat de HBO-master niet een zodanige verzwarende van de opleiding is/wordt. Onderzoek de aantrekkelijkheid en haalbaarheid voor een groep studenten / trainees die in de huidige situatie wel kiest voor de post HBO-opleiding.
10. Neem het gedeelde kennisdomein (een gedeeld denk- en werkkader voor de integrated audits) op in de opleiding. Deze basiskennis is ook van belang voor de startbekwame accountant.
11. De wet op de leeruitkomsten die per 1 januari 2025 in werking is, is bij uitstek geschikt voor het duale karakter van de accountantsopleiding. Deze wet gaat uit van eenheden van leeruitkomsten in plaats van kwantitatieve normen van studielast, studieduur en ECTS.
12. Formuleer -mede aan de hand van de in het competentie- en beroepsprofiel genoemde rollen-, leeruitkomsten op zowel het eindniveau als op beheersingsniveaus voor associate degree en bachelor (en master). Hierdoor moeten studenten ook in eerdere fasen aan beroepsproducten werken. Het betreft hier zowel vaktechnische leeruitkomsten als vaardigheden, waaraan geïntegreerd wordt

gewerkt. Gebruik eventueel delen van de huidige eindtermen als indicatoren aan de hand waarvan de leeruitkomsten kunnen worden aangetoond.

13. Het werken met thema's bij leeruitkomsten kan een rem zijn op de flexibiliteit van de opleidingen en het soepel kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen. Een belemmering bij de themagerichte benadering is de op basis van EU wet- en regelgeving nog van toepassing zijnde vakgerichte benadering. De koppeling van deze thema's met de vakgebieden moet inzichtelijk zijn, waardoor het geheel bewerkelijk en complex wordt en het alleszins niet zeker is de motivatie van de studenten hierdoor wordt verhoogd en de beoogde vergroting van de betekenis aan het werk in de praktijk wordt gerealiseerd.
14. Combineer theorie en praktijk ook al in de bachelorfase en de masterfase, zodat de kantoren in een eerder stadium de studenten een werkplek kunnen aanbieden. Daarbij kunnen tevens al tijdens de bachelorfase persoonlijke ontwikkelingsplannen worden opgesteld en goede werkafspraken worden gemaakt tussen de kantoren en de onderwijsinstellingen. Zowel bij de hogescholen als de universiteiten vragen de studenten om meer praktijk in de opleiding.
15. Neem afscheid van beperkende (uren)normen voor aantal en type opdrachten en van variatie in bedrijfstypen. Het aantal kantoren dat op die manier aan de eisen van een geïntegreerde beroepsopleidingsplaats kan voldoen, zal daardoor toenemen. Hierdoor ontstaan meer opleidingsplaatsen en worden mogelijk meer al bij de kantoren werkzame medewerkers geïnteresseerd de opleiding tot accountant te volgen.
16. Kwaliteit in plaats van kwantiteit moet vooropstaan bij het voldoen aan het aantal vlieguren. Wij adviseren CEA om een andere, minder dwingende vorm te kiezen in het voorschrijven van het aantal assurance-uren in de praktijkopleiding.
17. Voer bij het bekostigd onderwijs programmatisch toetsen in. Bij deze vorm van toetsen worden meerdere datapunten verzameld, aan de hand waarvan kan worden aangetoond dat de leeruitkomsten zijn behaald. Deze datapunten kunnen voor een belangrijk deel in de praktijk worden gerealiseerd waardoor een grotere en belangrijker rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, en zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.
18. SRA is voorstander van kwalitatief toetsen voor zowel de theoretische als de praktijkopleiding. Door het loslaten van eisen aan studieduur en studielast worden de instroom mogelijkheden naar de post initiële opleiding een heel stuk makkelijker. Hierdoor wordt de toegang voor studenten met een andere dan een accountancyopleiding vereenvoudigd. Dit wordt versterkt als de leeruitkomsten van de accountancyopleiding meer in lijn zijn met de leeruitkomsten van de andere opleidingen in het Domein Finance. Wij adviseren daarom de regie voor het formuleren van de leeruitkomsten neer te leggen bij de onderwijsinstellingen en de stagebureaus. Zij hebben daar veel ervaring in. De CEA kan dan toezicht houden op de uitkomst.
19. Laat de op de kantoren gebruikte loopbaanmodellen en HRM performance tools aansluiten op de geïntegreerde praktijkopleiding. In deze modellen wordt immers ook aandacht besteed aan de persoonlijke vorming en de maatschappelijke rol van de accountant.
20. Betrek de huidige stagebureaus bij de ontwikkeling van kwalificaties, gezien de brede kennis binnen deze bureaus over in de praktijk te behalen competenties.

Titulatuur

21. Integreer titulatuur en kies voor één beroepstitel (openbaar) accountant, met registeraccountant als opleidingstitel.

Eigenaarschap en regie

22. Vereenvoudig daadwerkelijk de opleidingsstructuur, de institutionele inbedding en de samenwerking met alle betrokken partijen. Creëer niet allerlei dubbele en nieuwe verantwoordelijkheden en gremia als dat niet noodzakelijk is.
23. Leg het eigenaarschap en de regie over de geïntegreerde beroepsopleiding neer bij de stagebureaus en niet zoals de Expertgroep adviseert bij de onderwijsinstellingen. Het is maar de vraag of alle hogescholen en universiteiten dit op eenduidige wijze gaan organiseren. Voorkom dat de opleiding onwerkbaar wordt voor stagebureaus en (indirect voor) accountantskantoren door eisen vanuit zowel een toezichthoudend en certificerend ZBO als eisen vanuit de hogescholen en universiteiten. De stagebureaus kunnen werkafspraken maken met universiteiten, hogescholen en andere aanbieders van onderwijsonderdelen over het aanbieden van theorie ten dienste van de uitvoering van de opdrachten.
24. Versterk de positie van de praktijkbegeleiders op de kantoren en borg bij voorkeur hun taakuitoefening in het HRM-systeem van de kantoren. Zorg ervoor dat zowel de trainees als de begeleiders voldoende tijd en aandacht krijgen voor de opleiding en begeleiding van de trainees.
25. Een geïntegreerde opleiding vraagt om geïntegreerd toezicht. Breng het toezicht op de geïntegreerde opleiding onder bij één partij, die de uitvoering mandateert aan de stagebureaus. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden uitgebreid door de praktijkstage al te laten starten bij het bekostigd onderwijs, waarbij de stagebureaus het praktijkdeel in die fase mandateren aan de opleidingsinstellingen en steunen op de accreditatie door de NVAO.
26. Leg de autonomie voor het geïntegreerde slotexamen bij de examencommissies van de hogescholen en universiteiten. Zie af van een tweede examencommissie vanuit de NBA.

Register

27. Kies voor inschrijving van specialisaties in het register. Dergelijke specialisaties worden behaald door na-ervaringsonderwijs, na het afronden van de geïntegreerde praktijkopleiding tot startbekwame accountant. Certificerende bevoegdheid is daarbij geen specialisatie, maar kan wel aanleiding geven tot gradaties.
28. Schrijf naar analogie van het BIG-register alle accountants die daadwerkelijk wettelijke of niet-wettelijke controleverklaringen gaan afgeven in het Auditor-Register, als onderdeel van het NBA-Register. Dit kan samengaan met de invoering van een licentiestelsel van jaarrekeningen van meer complexe ondernemingen. In het Auditor-register kunnen voorbehouden handelingen en specifieke competenties worden geregistreerd op basis van bijvoorbeeld complexiteit van controleverklaringen of op basis van specifieke regelgeving. Voer in dat kader voor alles toegepast onderzoek uit naar kwalificerende factoren bij de uitvraag naar assurance van diverse stakeholders.

Overgangsregime

29. Bied alle AA's, ook degenen die nu niet werken bij een kantoor met Wta-vergunning, de mogelijkheid om via een verkort traject Financial Auditor te worden. Ter vergelijking: RA's die niet als externe accountant zijn ingeschreven kunnen dat mogelijk wel worden als zij bij een kantoor met een AFM-vergunning gaan werken.
30. Onderzoek een oplossing voor het verkrijgen van certificerende bevoegdheid voor AA's die zijn afgestudeerd met oriëntatie MKB.

4 Consultatieformulier

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none"> 1. toekomstbestendig zijn; 2. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	<p>Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.</p>
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten? 2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?

Kansen

1. Betrek de hogescholen en universiteiten en huidige stagebureaus bij de ontwikkeling van leeruitkomsten, gezien de brede kennis binnen deze bureaus over in de praktijk te behalen competenties. Breng de leeruitkomsten vanuit CEA expliciet in verband met (reeds geformuleerde of nog te formuleren leeruitkomsten) vanuit de leden van het AC-scholenoverleg en in een later stadium met veranderingen in het Beroepsprofiel vanuit de NBA.
2. Laat de hogescholen en universiteiten de leeruitkomsten opstellen, maak hen eigenaar van de leeruitkomsten, zodat zij daar indien gewenst ook mutaties in kunnen doorvoeren en houd als CEA toezicht op de kwaliteit en consistentie van de samenhang.
3. Minder leeruitkomsten, de leeruitkomsten moeten zich met name richten op het conceptueel en analytisch denken. Hierdoor wordt de opleiding meer studeerbaar, zonder dat de kwaliteit in het geding komt.
4. Leg de autonomie voor het geïntegreerde slotexamen bij de examencommissies van de hogescholen en universiteiten.
5. Voer bij zowel het bekostigd als onbekostigd bachelor, master en post-intieel onderwijs programmatisch toetsen in. Als het onderwijs in toenemende mate praktijkgericht wordt ingericht kan programmatisch toetsen mogelijk een bijdrage leveren aan het toetsprogramma. Een heldere set leeruitkomsten biedt een goede basis voor een inhoudelijk beoordelingskader en het valideren van eerder verworven kwalificaties. Dit kan nog versterkt worden door de leeruitkomsten op meerdere niveaus te formuleren, zodat doorgaande leerlijnen zichtbaar kunnen worden gemaakt. Dit vraagt ook om een heldere indeling van de opleidingskolom, waarin het European Qualification Framework leidend is (EQF5 = Ad, EQF 6 = Bachelor, EQF 7 = Master). Dit levert datapunten op, die voor een niet onbelangrijk deel in de praktijk kunnen worden gerealiseerd, waardoor een grotere en belangrijkere rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.

Belemmeringen / aandachtspunten

1. Het werkgebied van de accountant is omvangrijk, hierdoor moeten er keuzes gemaakt worden in het aantal gebieden dat de startbekwame accountant moet beheersen.
2. Overweeg het post HBO traject bij de oriëntatie Accountancy te vervangen door een HBO masteropleiding. Die doet ook voor de accountant-adviseur meer recht aan datgene dat nu door studenten wordt geleerd en opgeleverd in de opleiding en past in de BaMa structuur.
3. Er moet daarbij voor worden gewaakt dat de HBO-master niet een zodanige verzwaring van de opleiding is, dat deze onaantrekkelijk of mogelijk onhaalbaar wordt voor een groep studenten / trainees die in de huidige situatie wel zou kiezen voor de post HBO opleiding.
4. Breid het toezicht van de NVAO uit tot de post-initiële fase en laat CEA daar op steunen. Toezicht door NVAO impliceert dat er ook bij de AA- opleiding sprake moet zijn van een master, omdat NVAO geen post HBO onderwijs accrediteert.
5. De universitaire master is academisch en wetenschappelijk, wat niet goed aansluit bij de meer beroepsopleiding geïntendeerde HBO bachelor. Overweeg derhalve dat een HBO master een betere vervolgopleiding is op de HBO bachelor.
6. Kleine opleidingen hebben minder te besteden ten aanzien van innovaties en ontwikkelingen. Samenwerkingsverbanden blijven derhalve noodzakelijk om toekomstbestendig te kunnen blijven aanbieden.
7. Het risico bestaat dat, doordat opleidingen meer eigen invulling geven aan inhoud programma's, er (kwaliteits-)verschillen ontstaan, hetgeen het toezicht CEA op de opleidingen kan bemoeilijken.

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none"> 1. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen); 2. aansluiten op de diverse werkpraktijk; 3. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek? 2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek? 3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?

1. Kansen

- Het opleidingsmodel moet afgestudeerden in staat stellen om het totale reilen en zeilen en de structuur van de onderneming te overzien. De leeruitkomsten moeten aansluiten bij de kennis, kunde, analytische en communicatieve vaardigheden van denk- en werkkader die passen bij de professional
- Ruimte bieden voor probleemgestuurd onderwijs, waarbij jong afgestudeerde accountants worden betrokken in het onderwijs. Voordelen: werkt motivatie verhogend, kennis blijft hangen, bevordert effectief communiceren.
- Kans op interdisciplinair werken
- Kans om kennis op te doen door opdrachten op een accountantskantoor uit te voeren. Hiermee wordt direct de integratie tussen theorie en praktijk vergroot. (wordt al gedaan in de post bachelor)

2. Belemmeringen / aandachtspunten

- Het onderbrengen van leeruitkomsten in thema's kan belemmerend werken voor de flexibiliteit van de opleidingen. Dit raakt de responsiviteit van de curricula: het soepel kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen. Ook voor het proces van valideren en vrijstellen heeft een ordening in thema's mogelijk nadelen. Eén en ander is wel afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden in de wijze van normeren in tijd of studiepunten.
- De leeruitkomsten van CEA doen een beroep op conceptuele vorming. Dit betekent een nadruk op kennis. Bij kennis kan een taxonomie gebruikt worden om de diepgang van die kennis aan te duiden. Bovendien is het belangrijk om de CEA-leeruitkomsten in verband te brengen met leeruitkomsten die vanuit de opleidingssector (HBO/WO) aangedragen worden. In dit geheel zou kennis, toepassing ervan (of nog hogere taxonomie-niveaus geïntegreerd moeten worden. Tenslotte is het belangrijk om vanuit het principe 'integreer van theorie en praktijk' de totale set van leeruitkomsten op waarde te schatten.

- Theoretisch lijkt het misschien een goed idee maar omdat op basis van Europese wet- en regelgeving een vakgerichte benadering blijft bestaan, maakt deze (aanvullende, alternatieve) thematische insteek de opleiding onnodig complex, waarbij het sterk de vraag is of het themagericht insteken van de eindtermen daadwerkelijk motiverend werkt.
- De vraag welke thema's de leidraad moeten zijn voor de accountantsopleiding (zie 3 verschillende manieren insteken thema's bovenaan pagina 21) gaat CEA vragen aan haar stakeholders. De vraag die hieraan vooraf gaat is of deze insteek wenselijk is. Een belemmering is de o.b.v. EU wet- en regelgeving nog van toepassing zijnde vakgerichte benadering. Bij het themagericht insteken van het raamwerk dient de koppeling van deze thema's met de vakgebieden inzichtelijk te zijn (zie pagina 21). Dit alles maakt de voorgestelde aanpak bewerkelijk, complex, waarbij het nog maar zeer de vraag is of het zo is dat deze aanpak motiverend werkt en meer betekenis aan het werk in de praktijk geeft, zoals onderaan pagina 20 is beschreven. Een onderwijsinstelling of RPO wordt niet verplicht haar opleidings- en toetsingsprogramma thematisch in te steken, zodat per onderwijsinstelling een verschillende aanpak/raamwerk kan worden gehanteerd.

3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?

Zoals hiervoor uiteengezet lijkt dit een nog weinig doordachte 'proefballon' die omgeven is met veel vragen, zonder dat het voordeel duidelijk wordt. Maar als we thema's zouden moeten kiezen, dan komen we tot de volgende reactie:

De thema's in de bachelor kunnen naadloos aansluiten op de thema's in de Post Bachelor, dit zijn geen dubbelingen, maar het belang van herhalen en toename in complexiteit (concentrisch onderwijs).

In alle thema's is aandacht voor professionele gedragingen, zoals Ethiek, Onderzoekend vermogen, Ondernemend, Reflecterend, Lerend, Communicatieve vaardigheden, Maatschappelijke rol.

Thema's Assurance

1. Bedrijfsverkenning en acceptatie van cliënten en opdrachten, met aandacht voor WTA (NVKS), VGBA, ViO en NOCLAR
2. Risicoanalyse en opvolging van risico's (inclusief fraude), met aandacht voor corporate governance
3. Planning, uitvoering en evaluatie van financial audits
4. Assurance bij duurzaamheidsverslaggeving
5. Bijzondere assurance-opdrachten
6. Advisering geautomatiseerde omgeving t.b.v. verbetering bedrijfsvoering en controleerbaarheid

Thema's Accountancy

1. Bedrijfsverkenning en acceptatie van cliënten en opdrachten, met aandacht voor NVKS, VGBA, ViO en NOCLAR
2. Risicoanalyse en opvolging van risico's (inclusief fraude), met aandacht voor corporate governance, gericht op advisering geautomatiseerde omgeving t.b.v. verbetering bedrijfsvoering (ICAIS)
3. Planning, uitvoering en evaluatie van samenstellingsopdrachten op basis van risicogericht samenstellen (Financial accounting en boekhouden)
4. Bedrijfseconomische advisering, met als uitgangspunt strategische analyse met aandacht voor duurzaamheid
5. Bijzondere assurance-opdrachten (Audit & Assurance) met aandacht voor duurzaamheid
6. Fiscale adviesdienstverlening

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het leereffect voor studenten optimaal is; 2. dubbelingen voorkomen worden; 3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt; 4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	<p>CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.</p>
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk? 2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld? 3. Welke belemmeringen ziet u?

Zienswijze

1. Formuleer mede aan de hand van de in het competentie- en beroepsprofiel genoemde rollen, leeruitkomsten op zowel het eindniveau als op beheersingsniveaus voor AD en bachelor (en master). De beheersingsniveaus moeten helder worden neergezet en aansluiten bij bestaande kaders (EQF, Dublin Descriptoren en eventueel hierbinnen het ZelCom-model). Hierdoor moeten studenten concentrisch werken aan leeruitkomsten in de vorm van beroepsproducten. Het betreft hier zowel vaktechnische leeruitkomsten als vaardigheden (een heldere set van leeruitkomsten), waaraan geïntegreerd wordt gewerkt. Gebruik eventueel delen van de huidige eindtermen als indicatoren aan de hand waarvan de leeruitkomsten kunnen worden aangetoond. Hierdoor worden de praktijkopdrachten ook in het theoretisch onderwijs belangrijker en is er een belangrijkere rol weggelegd voor de kantoren.
2. De denkwijze biedt wellicht kansen voor stagebureaus om in gesprek te gaan met hogescholen en universiteiten om ook al in de bachelorfase (en bij universiteiten ook de masterfase) theorie en praktijk te combineren, zodat de kantoren in een eerder stadium de studenten een werkplek kunnen aanbieden. Daarbij kunnen tevens al tijdens de bachelorfase persoonlijke ontwikkelingsplannen worden opgesteld en goede werkafspraken worden gemaakt tussen de kantoren en de onderwijsinstellingen.
3. Gezien de wens theorie en praktijk te integreren is het van belang de leeromgeving al tijdens de bachelorfase in toenemende mate te verplaatsen naar de praktijk, dus de student/trainee te laten werken aan beroepsproducten voor cliënten van accountantskantoren en dit simultaan vanuit het accountantskantoor en de opleiding te begeleiden. Reeds bestaande stages op MBO en bachelorfase HBO kunnen worden aangevuld met meer praktijkgerichte opdrachten in eerdere fasen van de bacheloropleiding. Daarnaast kan de post HBO opleiding verder worden geïntegreerd met de praktijkopleiding.
4. In de post bachelor ontstaat al de situatie dat theorie en praktijk geïntegreerd wordt. De beroepsopdrachten worden bij eigen klanten uitgevoerd. Uren die hieraan besteed worden

kunnen verantwoord worden in het portfolio. De administratieve last zit in het probleem dat de leeruitkomsten bij de theoretische opleiding en de praktijkopleiding niet naadloos aansluiten, waardoor altijd nog iets met de 'gap' gedaan moet worden. Dit levert een onnodige inspanningslast op. Wanneer er 1 set aan leeruitkomsten zijn die ook onder 1 instituut (hogeschool) wordt bewaakt, kan een mooi programma worden ingevuld. Er moet dus blijven worden doorontwikkeld om dubbelingen uit theorie/praktijk te halen en zo tot integratie te komen.

5. Docenten zijn BKE geschoold en in staat om portfolio's te beoordelen. Praktijkbegeleiders zijn prima in staat de studenten te begeleiden, maar zijn in het algemeen niet BKE geschoold. Het is van belang dat in het kader van integratie van theorie en praktijk de praktijkportfolio's worden beoordeeld door BKE geschoolde medewerkers.
6. Zowel in de bachelor op het HBO als in de post bachelor zijn al ontwikkelingen waar te nemen die invulling aan geven aan integratie theorie en praktijk:
 - i. Aanbieden van duaal onderwijs aan MBO-ers die een opstart willen maken naar de accountancy, gericht op het behalen van een HBO Associate Degree - diploma. Dit betreft een 2-jarige HBO opleiding. Hier wordt nauw samengewerkt tussen HBO-instellingen en accountantskantoren, waarbij de voor de uitoefening van de taken noodzakelijke kennis op een interactieve en met de praktijk geïntegreerde wijze wordt aangeboden aan de studenten en waarbij de studenten het grootste deel van de tijd werkzaam zijn op het accountantskantoor. Wanneer dit succesvol blijkt te zijn kan dit verder worden uitgerold over de Jaren 1 en 2 van de bacheloropleiding. 'Stip aan de Horizon' sluit hier goed op aan. In het rapport Stip aan de Horizon wordt voorgesteld de instroom vanuit andere disciplines te bevorderen door minder drempels toe te passen voor zij-instromers. Hierdoor wordt voorkomen dat studenten niet aan de opleiding beginnen omdat er geen omvangrijke en langdurige schakeltrajecten meer hoeven te worden doorlopen om deficiënties weg te werken voordat met de accountantsopleiding kan worden aangevangen. Door het wegnemen van dergelijke drempels wordt het voor zij-instromers aantrekkelijker om met de opleiding te starten en bij een accountantskantoor te gaan werken, waardoor het arbeidspotentieel wordt vergroot. Het idee is dat aan de hand van een entreetoets het startniveau wordt vastgesteld en net als bij de 'reguliere' trainees een plan moet worden gemaakt welke competenties nog moeten worden behaald.
 - ii. Praktijkgericht onderwijs in de Jaren 3 en 4 van de bachelor-opleiding, waarbij de studenten zowel meewerken op het accountantskantoor en daar de reguliere werkzaamheden uitvoeren als in groepen in projectvorm werken voor cliënten van de accountantskantoren aan bijvoorbeeld de volgende opdrachten
 - a. Opstellen controleplan voor jaarrekeningcontrole en managementletter naar aanleiding beoordeling opzet AO/IB
 - b. Procesoptimalisatie
 - c. Opstellen financieel plan, rekening houdend met financiële, juridische en fiscale kansen en risico's
 - d. Inrichten Management control system en Management information system, bijvoorbeeld aan de hand van een dashboard
 - iii. Post HBO opleiding met praktijkgerichte opdrachten, die door de toenemende integratie met de praktijkopleiding tevens kunnen worden ingebracht voor de praktijkopleiding. Dit zijn opdrachten voor cliënten op het gebied van
 - o Risicogericht samenstellen
 - o Strategische analyse gericht op het formuleren van kritische succesfactoren en prestatie-indicatoren vanuit een SWOT-analyse en een advies over veranderingen in koers of in de interne organisatie, met aandacht voor persoonlijkheidspsychologie
 - o Bedrijfsoverdracht

- o ICAIS opdracht gericht op de geautomatiseerde omgeving ter bevordering van de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking gericht op managementinformatie.

Door verdere integratie kan de theoretische ondersteuning verder worden geoptimaliseerd voor toepassing in de praktijkstage. Er moet dan nadere invulling komen over de regierol, die bijvoorbeeld bij de stagebureaus kan komen te liggen.

Feedback vanuit docenten en studenten op organisatorische integratie theorie en praktijk

1. Spreidingslast studiebelasting is evenredig verdeeld. Het laatste jaar is wel een uitdaging.
2. De studenten zitten niet alleen samen bij de theoretische opleiding, maar ook bij de intervisies en trainingen van de praktijkopleiding, hierdoor hebben zij veel steun aan elkaar
3. Studenten die eerst theorie en daarna praktijk doen geven aan dat de theorie wegzakt in verloop van het proces.

Positieve ontwikkeling

SRA ziet het als een positieve ontwikkeling om theorie en praktijk in de eindtermen te integreren. We verwijzen hiervoor ook naar de eerder gegeven argumenten. Met name het feit dat divers wetenschappelijk onderzoek aantoont dat integratie het leereffect van de studenten verhoogt, is relevant.

Integratie maakt de opleiding voor studenten bovendien aantrekkelijker en voor het werkveld interessanter. Het onderwijs staat wel voor uitdagingen, zoals ook op pagina 23 is beschreven, maar dit biedt wel de mogelijkheid het onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van studenten en werkveld.

Kansen

1. Laat de op de kantoren gebruikte loopbaanmodellen en HRM performance tools aansluiten op de totale set van leeruitkomsten voor de sector Accountancy op de diverse beheersingsniveaus . In deze modellen wordt immers ook aandacht besteed aan de persoonlijke vorming en de maatschappelijke rol van de accountant.
2. Combineer ook al in de bachelorfase en de masterfase theorie en praktijk, zodat de kantoren in een eerder stadium de studenten een werkplek kunnen aanbieden. Stages en afstudeeronderzoeken hierbij zodanig inrichten op de (praktijk)leeruitkomsten, dat deze gebruikt kunnen worden als relevante werkervaring voor het realiseren van uren en leeruitkomsten in het kader van de praktijkopleiding / geïntegreerde opleiding.
3. Daarbij kunnen tevens al tijdens de bachelorfase persoonlijke ontwikkelingsplannen worden opgesteld en goede werkafspraken worden gemaakt tussen de kantoren en de onderwijsinstellingen.
4. Zowel bij de hogescholen als de universiteiten vragen de studenten om meer praktijk in de opleiding. De in de praktijkopleiding gangbare vaardigheidstrainingen kunnen dan zowel in de bachelor als in de post initiële fase worden geïntegreerd in de theoretische opleiding en gekoppeld aan de beroepsproducten
5. Versterk op de kantoren de positie van de praktijkbegeleiders en borg bij voorkeur hun taakuitoefening in het HRM-systeem van de kantoren en zorg ervoor dat zowel de trainees als de begeleiders voldoende tijd en aandacht krijgen voor de opleiding en begeleiding van de trainees.
6. Een geïntegreerde opleiding vraagt om geïntegreerd toezicht. Breng het toezicht op de geïntegreerde opleiding onder bij één partij, die de uitvoering mandateert aan de

stagebureaus. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden uitgebreid door de praktijkstage al te laten starten bij het bekostigd onderwijs, waarbij de stagebureaus het praktijkdeel in die fase mandateren aan de opleidingsinstellingen en steunen op de accreditatie door de NVAO.

Belemmeringen / Aandachtspunten

1. De belemmeringen zien toe op enerzijds de 'uitdagingen' die in paragraaf 3.3. zijn geschetst. Is er bij betrokkenen de wil en capaciteit om aan deze integratie mee te (willen/kunnen) werken?
2. Ontstaan regionale verschillen in post initiële opleidingen door verschillende afspraken tussen praktijkopleiders en theoretische opleiders.
3. Uitdagingen bij tussentijdse overstappen naar opleidingen bij afwijkende afspraken
4. Voorkom dat de opleiding onwerkbaar wordt voor onderwijsinstellingen en stagebureaus door eisen vanuit zowel een toezichthoudend en certificerend ZBO als eisen vanuit de hogescholen en universiteiten en maak daarom heldere keuzes over waar de regie van de opleiding moet komen te liggen.
5. Leg het eigenaarschap en de regie over de geïntegreerde beroepsopleiding neer bij één partij, de stagebureaus of bij de universiteiten en hogescholen, zodat zij gezamenlijk werkafspraken kunnen maken met elkaar en met andere aanbieders van onderwijsonderdelen over het aanbieden van theorie ten dienste van de uitvoering van de opdrachten.
6. Belemmerend voor een inzichtelijk totaalprofiel voor Accountancy is de complexiteit van de wetgeving en het grote aantal stakeholders die allen van invloed zijn op het beroeps- en opleidingsprofiel. Samenwerking en afstemming is essentie om te komen tot een helder en alomvattend opleidingsprofiel.
7. Verder kan de weerstand van sommige studenten en/of accountantsorganisaties om theorie en praktijk te integreren belemmerend werken. Niet alle studenten willen dit. Ook voor de (kleinere) werkgevers kan dit belemmeringen geven in het aantrekken van personeel omdat het voor hen lastiger kan zijn programma's volledig te integreren in het werkveld.

Normering van de eindtermen

<p>Doelstellingen</p>	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze: opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</p> <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat: de administratieve last voor studenten verlaagd wordt.</p> <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd; 2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
<p>Uitgangspunt</p>	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF.</p> <p>Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven.</p> <p>In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
<p>Consultatievragen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)? 2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij? 3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?

1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?

Niveau leeruitkomsten (eindtermen)

Formuleer mede aan de hand van de in het competentie- en beroepsprofiel genoemde rollen, leeruitkomsten op zowel het eindniveau als op beheersingsniveaus voor AD en bachelor (en master). De beheersingsniveaus moeten helder worden neergezet en aansluiten bij bestaande kaders (EQF, Dublin Descriptoren en eventueel hierbinnen het ZelCom-model). Hierdoor moeten studenten concentrisch werken aan leeruitkomsten in de vorm van beroepsproducten. Het betreft hier zowel vaktechnische leeruitkomsten als vaardigheden (een heldere set van leeruitkomsten), waaraan geïntegreerd wordt gewerkt.

Kwalitatieve normen ofwel beheersingsniveau's horen thuis in de theoretische opleiding en dus ook in een verregaande geïntegreerde opleiding met theorie en praktijk. Immers de ene persoon heeft minder uren nodig dan een ander om theoretische kennis tot zich te nemen en te werken aan vaardigheden en beroepshouding. Juist door onnodig uren te koppelen aan thema's of vakken laat een talentvolle student afhaken. Terwijl een ander juist meer tijd nodig heeft om tot een kwalitatief niveau te komen.

Bij de kernvakken is wel de wens de toetsing op diverse beheersingsniveau's, waarbij termen als initieel niveau en eindniveau een manier is om dit te laten plaatsvinden. Met name omdat we in de accountancy veel met modellen werken die je dient toe te passen in oplopende mate van complexiteit.

Het onderbrengen van leeruitkomsten in thema's kan belemmerend werken voor de flexibiliteit van de opleidingen. Dit raakt de responsiviteit van de curricula: het soepel kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen. Ook voor het proces van valideren en vrijstellen heeft een ordening in thema's mogelijk nadelen. Eén en ander is wel afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden in de wijze van normeren in tijd of studiepunten.

Normen

1. Neem afscheid van beperkende (uren)normen voor aantal en type opdrachten en van variatie in bedrijfstypen. Het aantal kantoren dat op die manier aan de eisen van een geïntegreerde beroepsopleidingsplaats kan voldoen, zal daardoor toenemen. Hierdoor ontstaan meer opleidingsplaatsen en worden mogelijk meer al bij de kantoren werkzame medewerkers geïnteresseerd de opleiding tot accountant te volgen.
2. Normen voor studielast en studieduur horen niet thuis in de eindtermen. Je wilt de kwaliteit bewaken van een afgestudeerde startbekwame accountant. Kwaliteit kun je heel goed toetsen door een tentamen of een opdracht. Hoeveel uur hier iemand aan heeft "moeten" besteden is niet relevant. Ook niet hoeveel uren onderwijs er gegeven moet worden. Dit is vooral strijdig met innovaties in de manier van onderwijs, die heel effectief zijn in het bereiken van het gewenste eindniveau.
3. Mede door COVID versnelde ontwikkelingen in de AI is onderwijs in korte tijd veel veranderd. Het stellen van normen ten aanzien van studielast en studieduur werkt belemmerend in de steeds veranderende omgeving.
4. Een mogelijkheid is om binnen het bouwwerk van opleidingen (waarin eventueel op termijn wijzigingen zouden kunnen komen) een bandbreedte in aantal studiepunten (ECTS) aan te geven voor de leeruitkomsten op de diverse beheersingsniveaus. Dit kan sturend werken op de mate van overeenkomst van de curricula van de verschillende aanbieders. Als dit niet wenselijk is, dan volstaat een algemene opmerking dat de aanbieders zelf een aantal studiepunten moeten toekennen aan de diverse leeruitkomsten. De Wet Leeruitkomsten in het

HO (per 1 januari 2025 in werking) spreekt op dit punt over 'eenheden van leeruitkomsten'. Daaraan worden studiepunten direct toegekend, maar wel op het niveau van de opleiding (dus de aanbieder)

5. Meer mogelijkheid om bijvoorbeeld een minor te kiezen die aansluit bij de interesse van de student, maar wel valt binnen het bredere aspect van de leeruitkomsten. (denk bijvoorbeeld aan een minor financiële criminaliteit). Hiermee wordt de intrinsieke motivatie van de student vergroot en daardoor ook de studeerbaarheid.
6. Normen maken het mogelijk te meten en zijn objectief bepaalbaar.

Kans:

Instream mogelijkheden naar de post initiële opleiding wordt door het loslaten van studieduur en studielast een heel stuk makkelijker. Het wordt eenvoudiger van studenten om vooraf getoetst te worden op noodzakelijke start kennis naar de post initiële fase.

Belemmering

Wanneer er teveel niveaus zijn benoemd dan wordt de studielast weer onnodig hoog.

Mogelijkheden

Mogelijkheid Studielast theoretische opleiding:

- Geen normering voor de studielast,
- Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de post-initiële fase.

Overweging

- Het uitgangspunt 'integratie van theorie en praktijk' vraagt om een kanteling van de normering van ECT's naar leeruitkomsten waaraan zowel op de opleiding als in de praktijk kan worden gewerkt door de student. Het totale aantal studiepunten (of studiebelastingsuren) wordt dus niet verdeeld over theorie en praktijk, maar over de leeruitkomsten. Aan die leeruitkomsten wordt concentrisch gewerkt in zowel de initiële als in de post-initiële fase.
- Er is derhalve geen normering voor studielast per vakgebied nodig. Veel vakken zijn complementair aan elkaar en gaat het meer om vorming ten aanzien van de Professioneel kritische instelling die je wilt bereiken dan om het vakgebied op zichzelf. Hier verplichte studieduur aan koppelen werkt belemmerend.
- Wanneer je de praktijk aan de theorie koppelt is een studieduur van 3 jaar voorgeschreven. De praktijk duurt immers 3 jaar. Binnen deze 3 jaar moeten de kwalitatieve eindtermen kunnen worden afgerond. Een studieduur of normen ten aanzien van de post initiële fase is daarom niet noodzakelijk of wenselijk. Dit is prima in kwalitatieve normen vorm te geven.

Mogelijkheid: Studieduur en -last praktijkopleiding:

- Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden;
- Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding;
- Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden.

Overweging

- Integreer de praktijkopleiding in de theoretische opleiding en kom tot een beroepsopleiding. Zie derhalve ook opmerking bij studielast theoretische opleiding.
- Neem afscheid van beperkende (uren)normen voor aantal en type opdrachten en van variatie in bedrijfstypen.
- Praktijkuren maken is overigens essentieel voor de startbekwame accountant. Een vertaling van de urennorm naar een kwalitatieve norm heeft hierin de voorkeur.
- Het aantal kantoren dat op die manier aan de eisen van een geïntegreerde beroepsopleidingsplaats kan voldoen, zal daardoor toenemen. Hierdoor ontstaan meer opleidingsplaatsen en worden mogelijk meer al bij de kantoren werkzame medewerkers geïnteresseerd de opleiding tot accountant te volgen.

Mogelijkheid: Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:

CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.

CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.

Overweging

- Het verdient de voorkeur om voor het gehele stelsel van opleidingen en de bijbehorende set van leeruitkomsten te werken met heldere niveaubeschrijvingen. Hiervoor zijn verschillende uitwerkingen beschikbaar. Dit helpt om het inhoudelijk beoordelingskader op de verschillende niveaus strak neer te zetten en 'opleidingskolom' consistent te maken door de leeruitkomsten op de diverse beheersingsniveaus te vertalen in passende indicatoren (of beoordelingscriteria) en bijpassende complexiteit van beroepsproducten
- Het onderscheid tussen theoretische opleidingen en praktijkopleidingen is daarin niet relevant. Ook toelatingseisen voor de praktijkopleiding zijn in dat kader dus niet relevant.
- Door het eigenaarschap en de regie over de geïntegreerde beroepsopleiding neer te leggen bij één partij, de stagebureaus of bij de universiteiten en hogescholen, kunnen zij gezamenlijk werkafspraken maken met elkaar en met andere aanbieders van onderwijsonderdelen over het aanbieden van theorie ten dienste van de uitvoering van de opdrachten. Er is daarbij geen rol voor CEA voor het formuleren van toelatingseisen.
- Aansluiten op raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs is daarbij behulpzaam. De huidige verschillen werken belemmerend. Ook ten aanzien van beoordelen leemtes bij andere instroom.

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none"> 1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd; 2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele post-initiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren? 2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?

Vraag 1

Zie eerdere opmerkingen, met name over de integratie van theorie en praktijk en over de opbouw in opleidings- en beheersingsniveaus

Een minimum set aan competenties is noodzakelijk om te waarborgen dat studenten een gerede kans hebben om de opleiding goed te kunnen starten en afronden. De uitdaging is om concreet vast te stellen wat minimaal noodzakelijk is

Positief is dat dit een meer individuele benadering is op wat de persoon al kan. Risico is wel dat dit erg subjectief wordt.

Vraag 2

- Je zou kunnen overwegen de voor de uitvoering van de opdrachten noodzakelijke kennis aan te bieden in het post-initiële onderwijs en daarbij maatwerk te maken voor de accountant-adviseur en de assurance-accountant. In die optiek moeten de kernvakken worden getoetst in de post-initiële fase en niet in de bachelor / master, waardoor in de HBO bachelor een wat meer algemene finance-opleiding ontstaat, die goed combineert met bedrijfskunde en F&C, die ook toegang tot de post-initiële opleiding zouden moeten krijgen.
- Een helder instroomprofiel in de post initiële fase dat is opgesteld aan de hand van makkelijk identificeerbare competenties is daarbij zeer behulpzaam.
- Uitdagingen zijn met name hoe je deze competenties helder kunt beschrijven zonder al te directief te zijn. Hoe meer in detail, hoe meer je bredere instroom gaat uitsluiten. Daarnaast hoe ga je ervoor zorgen dat er eenduidigheid bestaat over de bewijslast die deze competenties moeten ondersteunen
- Inzien dat veel studieonderdelen uit het curriculum van accountancy complementair zijn aan onderdelen van andere opleidingen op het gebied van algemene vorming en professioneel

kritische instelling, vermogen tot oplossingsgericht denken of analytisch vermogen ontwikkelen.

- Door te toetsen op kwalitatieve normen is de studieduur zoveel compacter te maken dat de groep herintreders of bredere instroom geen jarenlange studie hoeven 'in' te halen.
- Een ontwikkeling van een "instaptoets" zou uitkomst kunnen bieden. Als vertaling van een set van competenties. Waarbij de instaptoets niet per definitie getoetst moet worden met een schriftelijk examen.
- Een assessment ondersteund door een schriftelijke onderbouwing van de behaalde competenties kan hiertoe behulpzaam. Iets soortgelijks vindt nu bijvoorbeeld plaats bij het beoordelen van de gelijkstellingsregeling in het kader van de praktijkstage.
- Met name heldere communicatie over de aantrekkelijkheid en de mogelijkheden die de opleiding biedt.
- Imagoverbetering van het accountantsberoep, aandacht / promotie voor het accountantsberoep zelfs al beginnend op middelbare scholen